

СИНГАЇВСЬКА Г. В., ЗВОЛЕЙКО Д. І.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АРГОТИЗМИ ЯК СКЛАДОВА ІСПАНОМОВНОГО МОЛОДІЖНОГО ЖАРГОНУ

У статті йдеться про особливості появи та функціонування іспаномовного молодіжного жаргону, особлива увага звертається на таку його складову як арготизми.

Ключові слова: молодіжний жаргон, арго, мовна картина світу, субкод.

В статье идет речь об особенностях возникновения и функционирования испаноязычного молодежного жаргона, особое внимание обращается на такую его составляющую как арготизмы.

Ключевые слова: молодежный жаргон, арго, языковая картина мира, субкод.

The article deals with peculiarities of appearance and functioning of Hispanic youth jargon, paying special attention to argotic expressions as its component.

Key words: youth jargon, argot, linguistic world view, subcode.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена тим значенням, яке являють для лінгвістики проблеми співвідношення “мова – суспільство” і, у більш безпосередній формі, всезростаючим інтересом іспанців до питань соціальної диференціації іспанської мови, зокрема такого явища як молодіжний жаргон.

Метою статті є визначення місця і ролі арготизмів у системі сучасного іспаномовного молодіжного жаргону, а також виявлення головних причин проникнення арготизмів до молодіжного жаргону.

Предметом дослідження є семантичний простір сучасного молодіжного жаргону.

Об’єктом дослідження стали різні номінації, що перейшли з арго до молодіжного жаргону.

Матеріалом для дослідження слугували дані словників іспанського молодіжного жаргону та арго.

Наукова новизна полягає у введенні проблематики арго, а разом і з нею – і деяких питань, пов’язаних із вивченням лексики іспанської розмовної мови – з позицій ролі арготизмів у формуванні та функціонуванні саме у сучасному молодіжному жаргоні.

Молодіжний жаргон – це цікавий лінгвістичний феномен, побутування якого обмежене не лише певними віковими рамками, як зрозуміло із самої номінації, але й соціальними, часовими і просторовими.

Виникнення і функціонування цього жаргону зумовлене потребами соціально-демографічної групи, найважливішою характеристикою якої є перехідний стан, – “процес становлення особистості, пов’язаний з переборюванням певних протиріч. Наприклад, сприйнятливість до набутку старших, довірливе і критичне, навіть нігілістичне, ставлення до традиційного і усталеного, потяг до нового, до пошуку, бажання переробити світ і брак життєвого досвіду, поверховість сприйняття, схильність до розчарування, перебільшена оцінка власної думки, максималізм і обмаль власних практичних навичок, збудливість, емоційний запал і почасти буденне ставлення до незвичайного, сприйняття більшістю, як чогось звичайного...” [1:186].

Іспанська мова, як і будь-яка ніша мова світу, упродовж усього існування ніколи не була однорідною й уніфікованою. В історичному розвитку система іспанської мови змінювалася і набувала різних форм. Поряд з унормованою літературною мовою існувала велика кількість варіантів розмовної мови, які відрізнялися від зафіксованої у словнику (просторіччя, розмовна мова, жаргони, аргі, професійні соціолекти). Процеси формування і появи таких відмінностей відбувалися внаслідок задоволення лінгвістичних потреб різних прошарків суспільства через соціальні або культурні причини. Для задоволення комунікативних потреб, а також для кодифікування розмов, різні соціальні групи винаходили свої власні варіанти мови. “У кожного нашого стану, - писав В.Г. Белінський, – все своє особливе – і плаття, і манери, і спосіб життя, і навіть мова. Щоб переконатися у цьому, варто лише провести вечір, на якому зійшлися б випадково чиновник, військовий, духівник, студент, семінарист, професор, художник, побачивши себе у такому товаристві, ви можете подумати, що ви присутні при розділенні мов” [2:290-291].

Такі “відхилення” від мовної норми завжди привертали до себе увагу вчених-лінгвістів, адже особливості соціуму відображаються у мові, і вивчення “закритих говірок” дає змогу не тільки глибше зрозуміти внутрішні проблеми певної частини суспільства, а й пояснити причини виникнення нових мовних явищ, а інколи навіть спрогнозувати вплив таких явищ на унормований варіант мови. Останнім часом лінгвісти зосереджують свою увагу на вивченні та аналізі такого явища як молодіжний жаргон. Цей феномен властивий для передмість, приміських районів і спальних кварталів провідних міст – своєрідних гетто, де молодь живе за своїми законами і спілкується своєю мовою.

Однією з ключових проблем при вивченні жаргонів є критерії виділення того чи іншого жаргону та його опис. О.С. Герд, виходячи з семіотичної сутності жаргонів, пропонує класифікувати їх відповідно до членування комунікативного простору на комунікативні сфери і виділяє три такі групи:

1) групи вузькопрофесійного спілкування, групи спеціалістів – представників різних наук, галузей знання і сфер практичної діяльності;

2) групи осіб, об'єднаних спільними інтересами, захопленнями, заняттями;

3) соціально-замкнуті групи, які зазвичай протистоять існуючому суспільному порядку [3:617].

Саме остання група і є об'єктом нашого інтересу. На одному полюсі тут групи професійних крадіїв, злочинців, на іншому – різні молодіжні групи і системи, які у різній мірі свідомо, демонстративно, експресивно протиставляють себе існуючому порядку, батькам, старшому поколінню. Між цими двома крайнощами розташовуються різні вікові групи (школярі, студенти), об'єднання, які нерідко відкидаються суспільством в силу його чисто суб'єктивних моральних, етичних традицій, релігійних установок та забобонів (кастові групи, групи хворих особливими видами хвороб у різних країнах, групи наркоманів тощо). Така класифікація дозволяє нам побачити “спільні точки” між молоддю та злочинцями як соціально-замкнутими групами, звідси і перехід арго від одних до інших.

Явище молодіжної говірки не можна назвати абсолютно новим у іспанській мові. В усі часи молодь була новатором у сфері мови, формуючи не тільки нову лексику, а й удосконалюючи сам процес спілкування. Власна говірка допомагала молоді підкреслити особливий статус, відокремитися від суспільства батьків і вчителів і нерідко слугувала для самоідентифікації із певною соціальною групою (друзі, родичі, приятелі). Однак кінець ХХ – початок ХХІ ст. піднесли молодіжну говірку на якісно новий рівень розвитку.

Поява і розвиток цього складного і неоднорідного мовного явища пояснюється багатьма причинами, як соціальними, так і культурологічними. Серед соціальних причин можна назвати рушійною демократизацію суспільства, яка пов'язана з розмиванням суспільних бар'єрів, певної кастовістю окремих, особливо найвищих, соціальних прошарків. Крім того, останнім часом посилюється роль молоді, яка претендує на вагомішу роль у суспільстві, унаслідок чого її мовлення стає

менш маргінальним, тяжіючи до просування з мовної периферії до її центру. Дедалі слабшає сила і впливовість родини як ланки патріархального устрою, тому молодь менше, ніж колись підпорядковується авторитету батьків і вихователів. Вагомим соціальним чинником також є наплив іммігрантів із Латинської Америки та сусідніх країн, які не можуть повністю адаптуватися до іспанських реалій, тому змушені створювати власний варіант іспанської мови, змішуючи слова різного походження. До того ж, у сучасному іспанському мовному просторі поживався англо-американський вплив на сучасну мову. Важливу роль у появі молодіжного жаргону грає соціальна нестабільність у самих передмістях – високий рівень жорстокості і злочинності, невлаштованість у житті, криза світосприйняття, які змушують молодь шукати захисту хоча б через мову [5:19].

На формування сучасного молодіжного іспанського сленгу також вплинула низка культурологічних причин, серед яких варто виділити етнічну різноманітність сконцентрованих у містах імміграційних спільнот, тенденцію в різних етнічних групах до перенесення слів із рідних мов на тло іспанської і вплив молодіжної субкультури на світосприйняття молоді.

Молодіжна субмова – це лексичний феномен, який не є гомогенною мовною субстанцією і включає у себе загальномолодіжний жаргон та спеціальні молодіжні жаргони. Загальномолодіжний жаргон характеризує мову певного покоління, і є за своєю природою динамічною, підвладною швидкоплинній моді лексичною системою. Лексичну динаміку цього субкоду спричиняє насамперед природна зміна в часі суспільних явищ, предметного світу, в який занурене буття етносу, а також зміна мовних смаків, специфіка лінгвокреативних процесів у структурі духовно-ментального світу молоді.

Загальномолодіжний та спеціалізовані (спеціальні) мовні жаргони (жаргон школярів, студентів, армійський жаргон, жаргон неформальних молодіжних угруповань) утворюють лексично-фразеологічне ядро молодіжного жаргону, куди частково входять також професійні жаргони [4:56-57].

Слід зазначити, що молодіжний жаргон з-поміж інших соціальних страт є чи не найскладнішою мовною структурою, оскільки він синтезує всі інші страти, з неодмінним відбитком як групової, так і індивідуальної мовотворчості, а також “вікового” мовного смаку.

Відносно стабільним лексичним ядром загальномолодіжного жаргону є кримінально-тюремний субкод, який засвоює молодь не безпосередньо із першоджерела, а через посередництво інтержаргону, міського жаргону. Спершу вищезгаданий код проникає в міську субкультуру низів, згодом “концентрично розгортається” і поширюється в мовний побут інших соціальних прошарків, що з різним ступенем активності його засвоюють, пристосовуючи до своїх комунікативно-прагматичних потреб. Молодь, як найбільш соціально мобільний прошарок у плані швидкого й охочого реагування на табуйовану мову, засвоює цю лексику, яка вже пройшла через інші соціальні прошарки, зазнавши семантичних трансформацій. Це вже не є кримінальний жаргон у власному розумінні цього слова, оскільки його носії перебувають в іншому соціально-психологічному вимірі, а змістові трансформації можуть змінити слово до невпізнанності, але соціальне походження і вихідна семантика, зафіксована у численних лексикографічних виданнях відповідного типу, все ж таки примушує говорити про розширене, модифіковане вживання кримінально-тюремного субкоду [1:186].

Арго охоплює вирази, які відображають ставлення та систему цінностей групи, що його створює. Арго, таким чином, стає важливим зв’язуючим елементом між індивідами у групі і у той же час відрізняє цю групу від інших. Для того, щоб фраза або вираз перейшов до арго, є необхідним, щоб їх прийняли всі члени групи або принаймні найбільш впливові особи та лідери. Ця риса є спільною для жаргонів та арго [6:71].

Якщо група перебуває у контакті із соціально прийнятною культурою, її вирази можуть увійти до щоденної загальноприйнятої мови, хоч їх і можуть впізнавати як арготизми. Із часом вони навіть можуть бути прийняті до нормативної мови як її різновиди або як жаргонні слова. Так трапилось із словами циганського походження, як наприклад, *chaval* або *chavo* (синонім “chico”), *canguelo* (страх), *camelo* (брехня або перебільшення), у *cañi* (циган). Так само трапилось із *tele* (“[televisión](#)”). Всі ці терміни часто зустрічаються у півострівній іспанській та у інших іспаномовних регіонах. Арготизми переходять кордони.

Утворення арго можуть мати широке визнання у сучасному суспільстві. Виходячи з цього, деякі терміни швидко зношуються та зникають, у той час як інші інкорпорується до мови із першопочатковим значенням (наприклад, *mili* від “*milicia*”) або привносячи нове. Нерідкими є випадки, коли співіснування арготизмів є дуже довгим. Так у Іспанії:

melopea – “п’янка”; у Америці: *pelado* – бідна людина без роду, *fregar* (надокучати, заважати) або *chamba* (робота).

У ХХ ст. із масовим розвитком туризму, засобів зв’язку та кіно, арготизми перейшли лінгвістичні кордони. Вирази характерні для злочинності, розповсюджені за допомогою романів, фільмів та телесеріалів, зараз зустрічаються усюди: *cinco de los grandes* може означати п’ять мільйонів євро або п’ять мільйонів доларів, залежно від контексту.

Еволюція певного виразу арго значною мірою залежить від соціальних змін, які його породили. Так у молодіжному арго 1960-х років слово *gris* (буквально “сірий”) було синонімом до поліції. Сьогодні, тим не менш, це позначення перестало вживатися. Поліція тих часів вже не існує, так само як і сірий колір їх уніформи. Теж саме відбувається у Пуерто-Ріко, Панамі, Мексиці та на Кубі із словом *fotingo*, що походить від назви моделі автомобілів марки Ford, що вважалися дешевими та мали погану якість. Таким чином *fotingo* стало загалом означати “драндулет”, “колимага”. Але на ринок вийшли нові моделі, і це слово занепало.

Мовна практика молоді вносить нові семантично-експресивні обертони у цей тюремний субкод, засвідчуючи при цьому неабиякі лінгвокреативні здібності, потенції творчого асоціативного мислення та почуття гумору [6:77]. Найбільш характерним для арго є семантичне словотворення, тобто різні види тропів. Образність арго є і головним засобом, що забезпечує його високу експресивність. Візьмемо поняття “чесна людина”. У літературній мові слово “чесний” несе в собі позитивну емоційну оцінку, не випадково воно однокорінне з “честь” і в іспанській, і в українській мовах. Для особи, що говорить на арго, чесна людина - це особистість, яка викликає якщо не огиду, то вже у всякому разі крайнє презирство. Його називають словом *jeta* (букв. “рило, харя”) або *otario* (букв. “тюлень”). Пограбовану людину називають *maje* (*majadero* – “дурень”), *primo* (букв. “йолоп”), *puerso* (букв. “борів”). Молодіжний жаргон може використовувати ці слова на позначення вже не пограбованої людини, а у значенні “наївний”, “непрактичний”, “легковірний”.

У системі молодіжного жаргону можна виокремити чимало квазісинонімічних рядів, що є питомою ознакою жаргонізованої мови взагалі. Будуються синонімічні ряди з лексем кримінального жаргону, але з невластивою їм семантикою.

Цинізм декласованих яскраво виражений в позначеннях різного роду насильницьких дій і знарядь насильства. Тут і удавана холонокровність, і презирство до смерті, і афектована, але цілком реальна і характерна байдужість, і презирство до переможеного противника і жертви. Так, *ніж* в іспанському арго - це *alfiler* (шпилька), *limpiadientes* (зубочистка) або *sacatripas* (буквально “випускатель кишок”); пістолет - *escupidora* (плювалка). Побити - це *afanar* (обробити), *calentar* (взгріти), *atizar* (струсити, поворушити), *planchar* (розгладити); побити до нестями - це *descontar* (списати з рахунків), *poner parejo* (буквально “покласти прямо”). Поранити - це *alfilerear* (вколоти шпилькою), *medir el aceite* (заміряти рівень масла). Убити - це всього лише *dar agua (agüita)* (пустити воду), *mandar a uno a empujar las margaritas* (буквально “послати будь-кого штовхати маргаритки” - мається на увазі: з-під землі на кладовищі), а також: *aclarar* (вичистити), *suprimir* (прибрати), *volcar* (перекинути), *apagar* (погасити).

Ми спробували розглянути один зі шляхів засвоєння молодіжним жаргоном нейтралізованого в розширеному вживанні кримінального арго, але разом з тим спостерігаємо і деяку трансформацію як у семантиці, так і в словотворі, а лексичні інновації засвідчують особливий спосіб мислення і корпоративно-групову форму його породження та існування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Врублевська Г. Й. Лінгвокреативні процеси формування молодіжного жаргону [Електронний ресурс] / Галина Йосипівна Врублевська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2004. – №14. – С. 186-187.
2. Белинский В. Г. Полн. собр. соч. / Виссарион Григорьевич Белинский. – СПб., 1896. – Т. 4. – 471 с.
3. Герд А. С. Жаргонология: предмет, объект и типы единиц / Александр Сергеевич Герд. – Грани слова. – М.: ЭЛПИС, 2005. – 711 с.
4. Ставицька Л. О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект / Леся Олексіївна Ставицька // Українська мова. – К., 2001. – № 1. – С. 55-68.
5. Макарова О. Причини появи і розвитку французького молодіжного сленгу // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка / КНУ ім. Т. Шевченка. – К, 2007. – С. 18-19 – (Іноземна філологія; Вип. 41).
6. Садиков А. В. Перевод аргоизмов (На материале испанского языка) / А. В. Садиков // Тетради переводчика. – М.: Междунар. отношения, 1979. – Вып. 16. – С. 71-83.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

7. Испанско-русский словарь современного сленга и ненормативной лексики. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2008. – 191, [1] с.
8. *Diccionario de argot español* [José María Iglesias González]. - Madrid: Alianza Editorial S.A., 2003. – 200 p.
9. *Diccionario de Jergas de Habla Hispana* [Електронний ресурс] / [Roxana Fitch]. - 1^a ed. North Charleston: BookSurge LLC, 2006. – Режим доступу: <http://www.jergasdehablahispana.org>